

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ

ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਫਲਸ਼ਾ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਬਾਲੀ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, -- ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1956
ਦਸੰਬਰ 11

1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 257-ਡੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟੀਕਲ 311—ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ—
ਕੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ—ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧ ਵਿਚ
ਮੂਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਗ—ਉਸ
ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ
ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ — ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ — ਕੀ ਜਾਇਜ਼
ਹੈ।

ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ
ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ
ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ
ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ
ਹੈ। ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਹਟਾ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਦੀ।

ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ
ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵੰਡ ਦੇ
ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ
ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। -ਭਾਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਪੁਲਿਸ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-
ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ,
ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਐਕਟ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਮੰਦਾਮਸ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਰਟੀਓਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ
ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: -

(ਏ) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼
ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼।

(1) ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਮਿਸਟਰ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.ਸੀ. ਮਹਿਰਾ ਦੁਆਰਾ
ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰਿਕਾਰਡ। ਪੁਲਿਸ, ਦਿੱਲੀ, ਸਤੰਬਰ,
1947 ਵਿੱਚ, ਐਚ.ਸੀ. ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ.।

(2) ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਪੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਡੀ.ਐਮ., ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ
ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੀ.ਆਰ 16.38(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ
ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

(ਬੀ) ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 29 ਫਰਵਰੀ,
1952 (ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਤੋਂ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ
ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼।

(ਸੀ) ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ, ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੇ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।
(ਡੀ) ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਰ.ਆਰ. ਛਾਬੜਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।
ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਿਆਲ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਜੱਜਮੈਂਟ

ਖੋਸਲਾ ਜੇ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੁਲਟ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਅਸਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਬਾਲੀ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਕਈ ਪੋਸਟਲ ਆਰਡਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਦੁਲਟ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 25 ਸਤੰਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ: -

“ਸਿੰਧ-ਕਰਾਚੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ 15 ਸਤੰਬਰ, 1944 ਤੋਂ”

ਇਹ ਹੁਕਮ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“25 ਸਤੰਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਬਾਲੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਏ ਐਸ ਆਈ ਵਜੋਂ ਅਸਥਾਈ ਭਰਤੀ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰੀ ਹੁਕਮ ਨੰਬਰ 727/ਈ ਐਸ ਟੀ/27-12, ਮਿਤੀ 25 ਸਤੰਬਰ, 1947 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ 25 ਸਤੰਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ। ਸਿਵਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ 'ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਚਿਰੋਜੀਲਾਲ ਭਾਰਗਵ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (1) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 114 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: -

“ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਧਾਰਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਖੁਦ ਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਹੀ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਹੋਲਡ' ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਅਹੁਦਾ ਸਥਾਈ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਕ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ 'ਹੋਲਡ' ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਸ਼ੈਟਨ ਬਨਾਮ ਸਮਿਥ (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਇਸ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਅਸਥਾਈ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ। ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਅਸਥਾਈ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ। ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਾਈ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਆਰਡਰ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੁਆਰਾ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ।

ਫਲਸ਼ਾ,ਜੇ. - ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੀਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਓਹਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by: Vikas Nabh